

595.706492
E 61
Ins.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 22

1 mei 1962

No. 5

Adres der Redactie :

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD : C. G. Wagenaar : Vlindervangsten in Wassenaar (1957 tot en met 1960) (p. 31). — P. J. den Boer : Twee nieuwe Loopkeversoorten (Col., Carabidae) voor de Nederlandse fauna (p. 88). — A. C. van Bruggen : Entomologie in Zuid-Afrika, met speciale verwijzing naar de systematische entomologie (p. 96). — Korte mededelingen (p. 87 : M. P. Peerdeman ; p. 95, 100 : B. J. Lempke ; p. 100 : G. M. Bogaard).

Vlinderwaarnemingen in Wassenaar (1957 tot en met 1960)

door

C. G. WAGENAAR

Een periode van vier jaar is eigenlijk nog te kort om een goed inzicht te krijgen in het vlinderbestand uit een bepaalde streek. Wegens de uitbreiding van de bebouwing in de buurt van mijn vangplaats zal het echter binnenkort minder goed mogelijk zijn om tot vergelijkbare waarnemingen te komen. Daarom sluit ik deze periode thans af met dit verslag.

Het overgrote deel van de nachtelijke waarnemingen in Wassenaar deed ik in Rijksdorp, een villapark op het binnenduin, aan de zee kant begrensd door het kale duin, aan de landzijde door weiland. De begroeiing van het terrein is ondanks de bebouwing tamelijk intact gebleven en bestaat uit hoog opgaand loofhout, zoals eik en beuk, terwijl aan de zeezijde veel populieren en abelen zijn aangeplant. Ook zijn er vochtige gedeelten, vooral in de omgeving van de prachtige vijver „Het Driekante Gat” (hier stond ook de lamp opgesteld), waar els en wilg overheersen.

Aanvankelijk ging het er met de vangst vrij primitief aan toe. Op gunstige avonden werden dan alle lantaarnpalen in het gebied op vlinders afgegraasd, wat meestal een flinke buit opleverde. Deze lantaarnpalen waren logge gevaarten van beton en in de loop der jaren met korstmossen begroeid. De ruwe ondergrond was kennelijk voor veel vlinders een aantrekkelijke rustplaats. De dieren, die bij voorkeur vlak bij het licht, dus erg hoog, zaten, werden vaak met halsbrekende toeren gevangen. Eind 1957 werd echter het grootste deel van de palen gesloopt, zodat deze manier van vangen niet meer lonend was.

Van de heer Dr. A. J. M. CORNELISSEN kreeg ik toen de aanbieding om achter zijn huis met de lamp de waarnemingen voort te zetten. Gaarne maak ik van de gelegenheid gebruik om hem nog eens hartelijk te bedanken voor de medewerking, de belangstelling en de verregaande faciliteiten, die ik mocht onder vinden.

SMITHSONIAN
INSTITUTION AUG 10 1962

DIV. INS.
U.S. NATL. MUS.

Wat de mate van voorkomen betreft, moet er rekening mee worden gehouden, dat de vangst in 1957 nog op lantaarnpalen geschiedde en de lichtvangst in de volgende jaren ongunstig werd beïnvloed, doordat in de omgeving van de vangplaats vrij veel andere lichtbronnen voorkomen. Hierdoor is het aantal waarnemingen relatief aan de lage kant. Indien van een soort minder dan 10 per jaar werden waargenomen, heb ik het juiste aantal vermeld; werden er van een soort méér dan 10 per jaar waargenomen, dan heb ik deze als „gewoon” in de lijst opgenomen. In overleg met de heer LEMPKE zijn een aantal zeer gewone en overal algemeen voorkomende soorten in verband met plaatsruimte weggelaten. Enkele soorten zijn wel uit Wassenaar, maar niet uit Rijksdorp afkomstig (vooral dagvlinders). Deze heb ik volledigheidshalve toch in de lijst opgenomen. In die gevallen is dan bovendien de vindplaats vermeld.

WAARGENOMEN MACROLEPIDOPTERA

- Thymelicus lineola* O. plaatselijk gewoon.
T. sylvestris Poda idem, maar veel minder dan *lineola*.
Papilio machaon L. Voor het laatst gezien in augustus 1951 (hoort dus eigenlijk niet in deze lijst thuis, maar als curiositeit vermeld).
Anthocaris cardamines L. Ongeveer 3 per jaar (duinen).
Gonepteryx rhamni L. Eén exemplaar in 1958, in 1959 en 1960 gewoon.
Aricia agestis Schiff. gewoon, vooral in de duinen.
Maculinea alcon arenaria Lempke. Lokaal in de duinen, waar veel Kruisbladgentiaan groeit, daar gewoon.
Issoria lathonia L. 1957 gewoon, 1958 niet, 1959 en 1960 gewoon.
Fabriciana niobe L. Enkele exemplaren in 1957.
Argynnis paphia L. Eén ♂ in 1959 (landgoed Clingendael).
Sphinx ligustri L. gewoon, vooral rupsen.
Mimas tiliae L. Eén rups in 1958, één vlinder in 1959 en in 1960.
Hemaris fuciformis L. Twee exemplaren in de duinen (Meyendel), 1960.
Macroglossum stellatarum L. Eén vlinder in 1960.
Deilephila porcellus L. 1957 gewoon, 1958 niet, 1959 gewoon, 1960 niet.
Harpyia furcula Cl. Eén rups in 1958, één vlinder in 1959.
Hoplitis milhauseri F. Eén pop gevonden, waaruit de vlinder in 1959 verscheen (landgoed Duivenvoorde).
Pheosia gnoma F. Eén exemplaar in 1957.
Notodonta dromedarius L. 3 exemplaren in 1959, 6 in 1960.
N. ziczac L. Eén exemplaar in 1957, 2 in 1960.
Peridea anceps Goeze, *Pterostoma palpina* L. en *Clostera curtula* L. Gewoon.
C. anachoreta Schiff. Eén exemplaar in 1959, 2 in 1960.
C. pigra Hufn. 3 exemplaren in 1957, 4 in 1959, één in 1960.
Olene fascelina L. Eén exemplaar in 1957.
Orgyia antiqua L. Eén rups in 1959 (was vroeger veel gewoner).
Leucoma salicis L. In 1957 gewoon, daarna niet meer waargenomen.
Poecilocampa populi L. 4 exemplaren in 1958, in 1959 en 1960 één ex.
Lasiocampa trifolii Schiff. Gewoon, vooral als rups.
Macrothylacia rubi L. 2 ♀♀ in 1957.

- Philudoria potatoria* L. 2 exemplaren in 1958, 2 in 1959.
Drepana falcataria L. Pas in 1959, gewoon.
D. curvatula Bkh. 3 exemplaren in 1959.
D. lacertinaria L. 2 exemplaren in 1959.
D. binaria Hufn. 3 exemplaren in 1959, één in 1960.
D. cultraria F. 2 exemplaren in 1959, één in 1960.
Cilix glaucata Scop. In 1959 en 1960 telkens één exemplaar.
Habrosyne pyritoides Hufn. Eén exemplaar in 1959.
Thyatira batis L. Eén in 1957.
Tethea duplaris L. Gewoon.
T. or Schiff. Pas in 1959, 2 exemplaren.
T. ocularis L. 2 exemplaren in 1957.
Achlya flavicornis L. Gewoon.
Nola cucullatella L. Eén exemplaar in 1958, 2 in 1959.
Roeselia albula Schiff. Eén exemplaar in 1957, één in 1959.
Celama aerugula Hübn. Eén exemplaar in 1957.
Thumatha senex Hb. Eén exemplaar in 1957.
Setina irrorella Cl. Eén exemplaar in 1957.
Cybosia mesomella L. Eén exemplaar in 1959 (Wassenaar-Zuid).
Lithosia pygmaeola L. Vanaf 1959, gewoon.
L. complana L. Vanaf 1959, gewoon.
L. griseola Hb. Gewoon.
Coscinia cribraria L. Ongeveer 3 stuks per jaar.
Phragmatobia fuliginosa L. Slechts 2 exemplaren in 1957 en één in 1960.
Spilosoma lutea Hufn. Slechts één exemplaar in 1958.
Arctia caja L. In 1959 2 rupsen en één vlinder in 1960.
Psyche casta Pall. Gewoon.
Taleporia tubulosa Retz. De zakjes gewoon, op beuk (landgoed Zuidwijck).
Hepialus humuli L. Eén ♂ in 1957.
Simyra albovenosa Goeze, 3 stuks in 1959.
Apatele rumicis L. Alleen in 1957, gewoon.
A. tridens Schiff. Gewoon.
A. aceris L. Eén exemplaar in 1959 (landgoed Zuidwijck).
A. auricoma F. 2 exemplaren in 1958, één in 1959.
A. leporina L. 2 stuks in 1959.
Euxoa cursoria Hufn. Ongeveer 3 stuks per jaar.
Agrotis vestigialis Rott. Gewoon.
A. cinerea Schiff. Gewoon!
A. ripae Hb. Eén in 1957, 2 exemplaren in 1959.
Actebia praecox L. Eén exemplaar in 1957.
Naenia typica L. Eén exemplaar in 1959.
Anaplectoides prasina F. Eén exemplaar in 1957.
Graphiphora augur F. 2 in 1957.
Cerastis rubricosa F. Pas in 1960, 4 stuks.
Diarsia brunnea Schiff. Eén exemplaar in 1959.
Amathes triangulum Hufn. Ongeveer 4 per jaar.

- Noctua janthina* Schiff. Eén exemplaar in 1960.
N. orbona Hufn. Eén exemplaar in 1959, 4 in 1960.
Ammoconia caecimacula Schiff. 2 stuks in 1957, 3 in 1959.
Mythimna pudorina Schiff. Alleen in 1958, gewoon.
M. ferrago F. (*lythargyria* Esp.). Ongeveer 5 per jaar.
M. comma L. Gewoon.
M. obsoleta Hb. Eén exemplaar in 1957.
Panolis flammea Schiff. Eén exemplaar in 1959.
Orthosia gracilis F. Eén exemplaar in 1959.
O. pulverulenta Esp. Gewoon, in toenemend aantal.
O. munda F. 2 exemplaren in 1957 en één in 1959.
O. populi Ström. Eén exemplaar in 1959.
Sideridis albicolon Hb. Ongeveer 4 per jaar.
Heliophobus saponariae Bkh. Eén exemplaar in 1958.
Polia nebulosa Hufn. Eén exemplaar in 1959 (landgoed Zuidwijck).
P. advena F. Gewoon.
Mamestra persicariae L. Slechts één exemplaar, in 1959.
M. thalassina Hufn. Eén exemplaar in 1957.
M. serena Schiff. In 1957 en in 1958 2 stuks.
M. oleracea L. Tot nu toe slechts één vlinder (1957) en één pop (1959).
M. pisi L. 2 stuks in 1958 (Meyendel).
Hadena bicruris Hufn. 2 exemplaren in 1957, één in 1959 en in 1960.
Tholera popularis F. Gewoon.
T. cespitis F. Eén exemplaar in 1958.
Agrochola macilenta Hb. Eén exemplaar in 1957, 2 in 1959.
A. circellaris Hufn. Eén in 1957, 2 in 1959.
Cirrhia aurago Schiff. Ieder jaar 2, in 1960 echter 5 exemplaren.
C. citrargo L. Eén exemplaar in 1959.
C. icteritia Hufn. Gewoon.
C. ocellaris Bkh. 2 exemplaren in 1957, 3 in 1959.
C. lutea Ström. 2 in 1957, één in 1959.
Eupsilia transversa Hufn. Eén exemplaar in 1959.
Dryobotodes protea Schiff. Eén exemplaar in 1959.
Griposia aprilina L. Eén exemplaar in 1957, één in 1959.
Aporophyla lutulenta Schiff. Gewoon!
Cucullia umbratica L. Ongeveer 3 stuks per jaar.
C. chamomillae Schiff. Eén exemplaar in 1957.
Archanara sparganii Esp. 2 stuks in 1958, één in 1959.
Arenostola extrema Hb. Gewoon.
A. fluxa Hb. Ieder jaar één, in 1960 3 exemplaren.
A. phragmitidis Hb. Eén in 1958, 2 stuks in 1960.
A. elymi Tr. 2 exemplaren in 1958.
Rhizedra lutosa Hb. Ongeveer 4 per jaar.
Cosmia pyralina Schiff. 2 stuks in 1957.
Meristis trigrammica Hufn. In 1957 gewoon, één in 1959, 4 in 1960.
Caradrina morpheus Hufn. 6 exemplaren in 1959.

- Gortyna flavago* Schiff. Ongeveer 2 per jaar.
Amphipoea oculatea L. Eén exemplaar in 1958.
A. fucosa Freyer. Eén exemplaar in 1960.
Hydraecia micacea Esp. Eén exemplaar in 1960.
Talpophila matura Hufn. 3 in 1957.
Euplexia lucipara L. Eén exemplaar in 1957, in 1959 gewoon.
Miana literosa Hw. In 1957, 1959 en 1960, telkens één exemplaar.
Procus fasciuncula Hw. Gewoon.
P. latruncula Schiff. Ongeveer 3 per jaar.
P. strigilis L. 2 stuks in 1957.
Apamea sublustris Esp. Gewoon.
A. crenata Hufn. In 1957 gewoon, één exemplaar in 1959.
A. unanimitis Hb. 2 stuks in 1957.
A. sordida Bkh. Ieder jaar 2 exemplaren.
A. remissa Hb. Eén exemplaar in 1957.
Dypterygia scabriuscula L. In 1957 en in 1958, telkens één exemplaar.
Rusina umbratica Goeze. In 1957 gewoon, in 1960 één exemplaar.
Amphipyra pyramidea L. 2 exemplaren in 1958, één in 1959.
Earias clorana L. Eén exemplaar in 1959.
Euclidimera mi Cl. Eén exemplaar in 1959 (Wassenaarse Slag).
Chrisaspidea festucae L. Eén in 1957, 3 in 1958, in 1959 en in 1960 gewoon.
Autographa pulchrina Hw. 2 exemplaren in 1958, één in 1959.
Polychrisia moneta L. Eén exemplaar in 1958.
Abrostola triplasia L. Gewoon.
Diloba caeruleocephala L. Alleen in 1957, gewoon.
Rivula sericealis Scop. Gewoon.
Zanclognatha tarsipennalis Tr. Eén exemplaar in 1958.
Hypena rostralis L. Eén exemplaar in 1960.
Archiearis parthenias L. Alleen in 1957 gewoon (in de duinen bij berk).
Alsophila aescularia Schiff. Gewoon.
Geometra papilionaria L. 2 stuks in 1957, één in 1958, één in 1959.
Hemithea aestivaria Hb. Gewoon.
Sterrhia biselata Hufn. Gewoon.
S. dimidiata Hufn. Ongeveer 3 exemplaren per jaar.
S. emarginata L. 2 exemplaren in 1957, één in 1958, 2 in 1960.
S. aversata L. Gewoon.
Scopula ornata Scop. Eén exemplaar in 1958.
S. rubiginata Hufn. Eén exemplaar in 1959.
Rhodostrophia vibicaria Cl. Gewoon.
Cosymbia albipunctata Hufn. 2 stuks in 1959.
C. punctaria L. 3 stuks in 1959.
Mesotype virgata Hufn. Eén exemplaar in 1958.
Chesias legatella Schiff. Eén exemplaar in 1959.
Acasis viretata Hb. Eén exemplaar in 1959.
Nothopteryx polycommata Schiff. 3 stuks in 1959.
N. carpinata Bkh. 3 exemplaren in 1959.

- Lobophora halterata* Hufn. 2 exemplaren in 1957, één in 1958.
Oporinia dilutata Schiff. Gewoon.
Philereme vetulata Schiff. Eén exemplaar in 1960.
Lygris testata L. In 1959 3 stuks.
L. mellinata F. In 1959 2 exemplaren, in 1960 drie.
L. pyraliata Schiff. Eén exemplaar in 1957 en in 1958, daarna gewoon.
Cidaria fulvata Forster. 2 exemplaren in 1959.
Plemyria rubiginata Schiff. 4 stuks in 1959.
Thera obeliscata Hb. Alleen in 1957, gewoon.
T. juniperata L. en *Dysstroma truncata* Hufn. Gewoon.
D. citrata L. Eén in 1958 en één in 1960 (landgoed Raaphorst).
Xanthorhoë montanata Schiff. en *X. spadicearia* Schiff. Gewoon.
X. ferrugata Cl. Eén exemplaar in 1958, 2 in 1960.
X. designata Hufn. 2 exemplaren in 1957, één in 1959.
Ochyria quadrifasciaria Cl. Eén in 1957, één in 1958, daarna gewoon.
Orthonama vittata Bkh. Ongeveer 4 stuks per jaar.
Colostygia pectinataria Knoch en *C. multistrigaria* Hw. Gewoon.
C. didymata L. 2 exemplaren in 1957, één in 1959.
Lampropteryx ocellata L. Gewoon.
Pareulype berberata F. Eén exemplaar in 1958.
Mesoleuca albicillata L. Eén exemplaar in 1959 (27 augustus).
Perizoma affinitata Stephens. Gewoon.
P. alchemillata L. 2 exemplaren in 1959.
P. flavofasciata Thunberg, *Hydriomena coerulata* F. en *Pelurga comitata* L. Gewoon.
Hydrelia flammeolaria Hufn. Eén exemplaar in 1959.
Euchoeca nebulata Scop. 2 stuks in 1959, in 1960 gewoon (landgoed Zuidwijck).
Eupithecia linariata F. Eén exemplaar in 1957.
E. centaureata Schiff. 2 exemplaren in 1959, één in 1960.
E. tripunctaria H.-S. Ongeveer 5 per jaar.
E. absynthiata Cl. Eén exemplaar in 1959.
E. assimilata Dbd.. Eén in 1957.
E. vulgata Hw. Gewoon.
E. icterata Villers. Eén exemplaar in 1957, 2 in 1959.
E. subnotata Hb. Eén exemplaar in 1959 (Wassenaar dorp).
E. nanata Hb. Eén exemplaar in 1959 (landgoed Zuidwijck).
E. abbreviata Stephens. 2 stuks in 1957.
E. dodoneata Guenée. Eén exemplaar in 1959.
Gymnoscelis pumilata Hb. Pas in 1960, gewoon.
Chloroclystis coronata Hb. 4 in 1959.
Calliclystis rectangulata L. Gewoon.
Abraxas sylvata Scop. Eén exemplaar in 1957.
Lomaspilis marginata L. Gewoon.
Ligdia adustata Schiff. Ongeveer 5 stuks per jaar.
Bapta bimaculata F. 2 exemplaren in 1957, 3 in 1959.
B. temerata Schiff. 4 stuks in 1959 (op diverse plaatsen in Wassenaar).

- Ourapteryx sambucaria* L. Gewoon.
Ellopija fasciaria L. Eén exemplaar in 1957.
Campaea margaritata L. Gewoon.
Ennomos autumnaria Wernburg, 2 stuks in 1957, 2 in 1959.
E. quercinaria Hufn. Eén ♂ en één ♀ in 1959.
E. alniaria L. Gewoon.
E. fuscantaria Stephens. Gewoon, vooral in 1959.
E. erosaria Schiff. Ongeveer 3 per jaar.
Selenia bilunaria Esp. Gewoon.
S. lunaria Schiff. Eén exemplaar in 1957.
S. tetralunaria Hufn. 6 exemplaren in 1959 (eerste generatie).
Gonodontis bidentata Cl. 2 stuks in 1957.
Crocallis elinguaris L. 2 in 1958, 3 in 1959.
Opisthograptis luteolata L. Gewoon.
Epione repandaria Hufn. Ongeveer 3 exemplaren per jaar.
Colotois pennaria L. Gewoon, vooral als rups.
Semiothisa alternaria Hb. Gewoon.
S. brunneata Thunberg. 2 exemplaren in 1960.
S. wauaria L. Eén exemplaar in 1957.
Erannis leucophaearia Schiff. Gewoon (ongeveer 10% f. *nigricaria* Hb., rest type).
E. aurantiaria Hb. Gewoon, in toenemend aantal.
Lycia hirtaria Cl. Eén exemplaar in 1958 (Wassenaar dorp).
Biston strataris Hufn. Eén exemplaar in 1959 en één in 1960.
B. betularis L. Gewoon (uitsluitend f. *carbonaria* Jordan).
Peribatodes gemmaria Brahm 3 stuks in 1957, in 1960 gewoon.
Boarmia roboraria F. Eén exemplaar in 1958 (Wassenaar dorp).
Selidosema brunnearia Villers. Eén exemplaar in 1957, 2 in 1960.
Serraca punctinalis Scop. Gewoon.
Ectropis extersaria Hb. Eén exemplaar in 1957, één in 1959.
Aethalura punctulata Schiff. Eén exemplaar in 1957 (duinen, Meyendel).

Summary

List of the principal Macrolepidoptera taken at Wassenaar (prov. of South Holland, between Leiden and The Hague).

Voorschoten, Prof. van 't Hofflaan 9.

Amathes baja F. (Lep., Noctuidae). Op 7.VIII.1961 trof ik in mijn lichtval in het Amsterdamse Bos een vrij vers exemplaar van deze vlinder aan. De soort, die voorkomt op zandgronden en in bosachtige streken van vrijwel het gehele land, is bij mijn weten nog niet uit Amsterdam gemeld. De rups leeft op zuring en andere lage planten, dus het biotoop is ongetwijfeld aanwezig.

M. P. PEERDEMAN, Westlandgracht 175 II, Amsterdam-W 1.
